

ze, met de glossen, de verklarende toevoegsels der Farizeën. Sommige dezer glossen heeft men dan wel in het O. T. teruggezocht, b.v. als Christus in vs. 21 zegt: „maar zoo wie doot, die zal strafbaar zijn door het gericht“, heeft men daarin gevonden een citaat van Ex. 21:12: „Wie iemand slaat, dat hij sterft, die zal zekerlijk gedood worden.“ Nu kan het zeer wel zijn, dat de Farizeën hun glosse: „die zal strafbaar zijn door het plaatselijk gerechtshof“ (in tegenstelling met het hooger gerechtshof in Jeruzalem), ontleenden aan die plaats in Exodus. Maar Christus bestrijdt juist de combinatie van Ex. 21:12 met het zesde gebod. Alsof met het citeeren van dien tekst over de strafrechtelijke procedure het zesde gebod afgehandeld ware. De bijvoeging van het citaat verandert het gebod totaal van karakter. Het gebod der liefde tot het leven van den naaste wordt door de Farizeïstische glosse tot een „artikel no. zooveel“ van een wetboek van strafrecht.²¹⁾

En wat hier alles afdoet is dit, dat de glosse in vs. 43b. „... en uw vijand zult ge haten“ niet in het O. T. terug te vinden is.

Christus geeft dus ook niet in de woorden, waarop Jones en Heering zich beroepen, een tegenstelling aan tusschen het Oude en het Nieuwe Testament. Wie op deze tegenstelling bouwen wil, keert zich immer tegen Hem.

W.

R. S.

1) Dr H. Ravinck, Kennis en Leven, blz. 117.
2) Dezelfde, aangehaald door J. J. C. van Dijk, Oorlog en Christendom, blz. 10.

3) Dezelfde, Kennis en Leven, blz. 120. Zie over Naumann ook het artikel van Dr Wurth in A.R. Staatskunde, mndl. uitg., 1930, blz. 529, en over de pogingen tot het aangaan van een compromis tusschen Maachiavelli en Christus, blz. 527 v.v. en Ravinck, Oorlog en Christendom, blz. 36, aant. 2, en blz. 37.

4) Dr G. C. Berkouwer, Karl Barth, Kampen, 1936, blz. 129.

5) Dezelfde, aldaar, blz. 130, 131.

6) Dr A. Kuyper, De gemeene gracie, III, Amsterdam-Pretoria, 1904, blz. 67.

7) Dezelfde, aldaar, blz. 155 v.v.

8) Dr F. W. Grosheide, Natuur en genade in het bijzonder in hun betrekking tot het staatkundig leven, A.R. Staatsk., mndl. uitg., 1935, blz. 542, 544.

9) Dr A. Kuyper, a.w. III, blz. 767. Opzettelijk citeeren we deze plaats uit Kuyper's werken, omdat hij hier handelt over de overheid en de Schrift; hoewel hij elders, b.v. Encyclopaedie deel II, veel uitvoeriger over Christus en het Oude Testament spreekt.

10) Dr G. J. Heering, De zondeval van het Christendom, 2e druk, Arnhem, 1929, blz. IXL.

11) Idem, blz. 3.

12) Idem, blz. I, 5.

13) Idem, blz. 5. Aan het begin van dezen weg staat het zesde gebod. Dit kreeg steeds diepere en ruimere beteekenis. Op dezen weg beweegt zich de niet-krijgszuchtige Messias-verwachting, die het nobele van de nationale overneemt en dit vergeestelijkt tot een hopen op een rechtvaardigen Heiland, arm en rijdende op een ezel. Van dit laatste Messianisme is met Zacharia vooral Jesaja met zijn profetie van het vreedelijk de profet.

Het is het N.T. zelf, dat Dr Heering ongelijk geeft in zijn voorkeur-hebben voor één der twee lijnen, welke hij ziet. De Zoon des menschen is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen en Zijn ziel te geven tot een rantsoen voor velen; doch ook: ze zullen den Zoon des menschen zien, zittende ter rechterhand der kracht Gods, en komende op de wolken des hemels. Matth. 20:28 en 26:64. Heering erkent trouwens, dat het Nieuwe Testament hem niet in het gelijk stelt hier. Volgens hem zijn bij Paulus enkele trekken van den oorlogs-Messias te vinden. Doch, zoo heet het dan, deze eschatologische schilderingen doen aan het aardse leven van den Heiland, zooals het Evangelie dat teekent, en aan de levensrichting, die Hij voorschreef, niets af of toe. Zondeval, blz. 15.

14) Idem, blz. XLI.

15) Idem, blz. 4, 5.

16) In vs. 27 behooren de woorden waarschijnlijk niet tot den tekst, zie Dr F. W. Grosheide, Het heilig evangelie volgens Matthäus, Amsterdam, 1922, blz. 61.

17) Deze parafraze wordt ongeveer gegeven door Dr H. Ravinck, Kennis en Leven, blz. 125, en door Th. Zahn, Das Evangelium des Matthäus, 1922, blz. 223.

18) De statenvertaling heeft beide, tot en van (in den zin van door) en Grosheide, Matthäus, blz. 57 kiest voor een ablativus (door).

19) Strack-Billerbeck, Komm. zum N.T. aus Talmud und Midrasch, deel I, München 1922, blz. 254 geeft daarvan duidelijke voorbeelden.

20) Zahn, a.w. blz. 213.

21) Grosheide, Matthäus, blz. 57.

UIT DE SCHRIFT

Boven het dilemma van grafschennis of testamentopening.

Petrus zeide: ... ik heb nooit gegeten iets dat gemeen of onrein was.

Handel. 10:14.

Valsch was de houding van de farizeërs tegenover het verleden niet alleen, maar ook tegenover hun tijdgenooten, die ieder weer een eigen kijk op het verleden hadden. De farizeërs bleven enkel negatief. Zij stonden niet alleen negatief tegenover hen, die plompverloren het graf van de profeten schonden, maar ook tegenover hen, die voorzichtig het testament van die profeten wilden openen en lezen. Maar zie, — waar deze bloot negatieve houding typeerend is voor de farizeërs, daar heeft de Christus, die de farizeërs komt bestrijden, het tot zijn taak gerekend, tegenover hun negatief gebrek nu zijnerzijds de recht positieve houding te stellen. Een houding van vervulling, van volle positiviteit.

Christus toch wil de farizeërs niet alleen bestrijden, maar ook overwinnen. Hij wil uit zijn volheid ook voor velen uit de farizeërs door eigen gehoorzaamheid bij God verzoening vinden.

Daarom plaatst nu zijn dadelijke en lijdelijke gehoorzaamheid zich immer positief tegenover het graf en tegenover het testament van de profeten. Tegenover hun graf: hun nagedachtenis heeft Hij in eere gehouden. Dat is zijn positieve houding tegenover de grafschennis van daaraan. En wat hun testament betreft, heeft Hij het niet gelezen, en tot de laatste letter ten uitvoer gelegd? Dat is zijn positieve houding tegenover de testamentopening, waarvan we zoeven spraken.

Maar nu nog één stap verder: die positieve houding naar twee zijden is bij den Christus niet slechts tot volkomenheid gebracht, doch ze is ook in de éénheid van zijn ondeelbaar-éene verlossingswerk gegrond. Hij heeft de gedachtenis, het graf van de profeten juist DAARDOOR en ook daardoor ALLEEN geëerd, dat Hij hun testament geopend heeft, en het volmaakt ten uitvoer lei. Hij heeft het profetentestament zóó goed vervuld, dat hij, hun graven erend, zijn eigen graf zich hoorde wijzen bij de goddelozen.

Hebt gij wel eens gelet op die „naieve“ uitspraak, die Petrus doet, als hem in een gezicht getoond wordt, dat hij voortaan met het Evangelie óók naar de heidenen mag gaan? Hij „ziet“ een laken, dat door een onzichtbare hand uit den hemel wordt neergelaten, en ontdekt daarin allerlei dieren, die volgens de wet van Leviticus 11 en Deuteronomium 14 een behoorlijk kind van Abraham niet eten mag. Toch zegt een stem, dat hij wel eten mag, ja, eten móét van dezen voorraad. En hoor, nu zegt dat groote kind, die forse Simon Petrus, die volwassen man, die drie jaar lang dag in dag uit heeft gewandeld aan de zijde van Hem, die door de farizeërs als revolutiemaker is gekruisigd: dat zal ik niet doen, Heer; ik heb nimmer iets gegeten, dat gemeen of onrein was.

Dit was geen wel-overwogen argument in een zorgvuldig opgestelde advocaturede ter ontzenuwing van de farizeeische aanklacht, dat de Nazarener revolutiemaker was geweest. O neen, 't was een „naieve“, onopzettelijke mededeeling van een feit. Maar juist daardoor spreekt ze ons zoo bijzonder toe. Ze geeft ons zóó ineens een blik in de leefwijze van den kring van Christus en zijn jongeren, drie jaar lang. In dezen kring is blijkbaar nimmer iets gegeten, dat naar de wet verboden was. Dat was daar zoo de regel. Later zou Nicolaus de adiaphorie¹⁾ van spijs en leefwijze preeken: 'k kwam er niet op aan. Maar Christus dacht er anders over. En dit toont ons nu, dat Christus boven het niveau van grafschennis en van bloote of aanvankelijke testamentopening is uitgegaan. Ach, hoe vaak zei Hij niet tot de farizeërs: wat den mond ingaat, verontreinigt den mensch niet, het komt niet aan op het uiterlijke in de reiniging, en, alle schepsel Gods is goed? Dat was de daad der ware testamentopening. Want door de wet der schaduwen te ontdoen van de vleeschelijke uitlegging van de farizeërs, heeft Christus weer den wären zin van het profeten-testament ontdekt, en aan zijn volk gepredikt. Maar tegelijkertijd eerbiedigt Hij de graven der profeten. Hij bouwt niet ruwweg over die graven heen, maar bouwt in het verlengde van die graven. Eerst wanneer alle profeten zijn vervuld in Christus zelf, en de „bedeeling“ van de schaduwen, en van de profetie, tot haar wettig einde is gebracht in Christus, eerst dan zal Hij den nieuwen tempel bouwen, waarin men alles slacht en eet, wat God bereid heeft.

Die Christus is daarin dan ook tot zaligheid voor ons. Hij heeft het verdragen, dat de farizeërs, die zelf de graven der profeten het diepst geschonden hebben met hun gemeen versiersel, Hem zelf als schender van 't graf van Gods profeten een graf onder de boeven wezen. Hij heeft het verdragen, dat de schriftgeleerden, en de priesters, die het testament van de profeten steeds ten onder hielden, wijl zij het Nieuwe Testament, waarom de profetie geroepen had, ten onder houden wilden, Hem zelf, den Christus, aan de schandpaal sloegen, bij de gevloekten, die geen testament te schrijven krijgen, wijl zij gevloekt zijn. Maar in dit alles heeft Hij, lijdelijk en dadelijk gehoorzaam, ons verlost, en ons geleerd, dat een positieve houding tegenover de grafschennis nooit zal te scheiden wezen van een positieve houding tegen de testamentopening. De eenige wijze, om het graf van de profeten in eere te houden, is deze, dat men hun testament vervult; dat men de dooden bij de dooden laat, maar met den Eeuwige Levende zich op zijn weg, die óók hun weg was, begeeft. Het Oude Testament kan men slechts eeren, door het Nieuwe in te gaan. Den dag van beden alleen eeren, en ook het graf van zijn vader en zijn moeder en van de grooten in de kerk, indien men haastig zoekt naar den jongsten dag.

Kom Heere Jezus, ja kom haastiglijk. Die kreel bewijst, dat Christus heeft gewonnen. Want Hij is de konkreet geworden eenheid van de gehoorzaamheid ten aanzien van de grafschennis en de testamentopening. Gehoorzaamheid — óók in de kerk van Christus nu.

K. S.

1) Zie een hoofdartikel van enkele maanden geleden, No. 18, 31 Januari 1936.

KERKELUK LEVEN

„De Heraut“ inzake doop en „pluriformiteit der kerk“.

III.

Roomsche doop of kinderdoop het struikelblok? — Veertig jaren: een nieuw geslacht. — Tegen de Staatskerk. — Schwabe of Voorhoeve? — De 145000 niet al te precieze doopers. — Hereditair ook van protestantsch, ja van anabaptistisch gedoopt. — De onderstelling van „De Heraut“ door Dr Collijn aanvaard.

We zouden thans, naar reeds opgemerkt is, trachten aan te toonen, dat „De Heraut“ zich vergist, als het beweert, dat de Wederdoopers den hun toegedienden roomschen doop dáárom ongeldig achten, dat hij ROOMSCH was, en dat dit duidelijk bleek uit de bekende passage van art. 34 der Nederl. Geloofsbelijdenis.

Nu is dit gevoelen op zichzelf reeds onwaarschijnlijk, zoodra men let op het jaartal der belijdenis. Deze toch dateert van 1561. Dat was meer dan 40 jaar, nadat de Reformatie het hoofd had opgestoken. Bedenkt men nu, dat, gelijk in elke reformatie en ook revolutie het contingent van jongere menschen, in de kracht van het leven staande, zoo ook in de anabaptistische beweging, zeer groot was, dan kan men op zijn vingers narekenen, dat er in den tijd, toen de belijdenis opgesteld is, verscheiden Wederdoopers moeten geweest zijn, die als kind gedoopt waren niet in de roomsche, doch in de „protestantsche“ (staats)kerk. Reeds op 18 Januari 1525 heeft Zwingli¹⁾ te Zürich een openbaar disputat over den doop gehouden. Aanleiding daartoe was het feit, dat van de zijde der Züricher Wederdoopers verzet gerezen was tegen de van overheidswege geschiedde doorvoering der reformatie in Zwingli's geest. „Op grond van voorgezette bijbeluizing verwierpen zij den kinderdoop; de daaruit voortvloeiende weigering van vele ouders om hunne jonggeborenen te laten doopen was een oorlogsverklaring aan de STAATSKERK“, zegt Kühler²⁾; en die staatskerk was niet roomsch. Twintig jaren na dien tijd zijn er dus reeds menschen, die in de protestantsche kerk gedoopt zijn; zij laten zich herdoopen; en dan is het nog een heele poos voordat de Nederlandse Belijdenis opgesteld wordt. Het is mij niet duidelijk, hoe „De Heraut“ zóó boud heeft kunnen spreken, niet alleen in de door ons reeds in ons vorig nummer letterlijk aangehaalde passages, doch ook nog in het nummer van verleden week (7 Juni 1936, no. 3046), waar het nog eens weer heet, dat in art. 34 met den „eenigen doop“, „de doop in de Roomsche Kerk bedoeld wordt. Want“, zoo stelt „De Heraut“ vast — „want het was die doop, die in hun jeugd hun bediend was, dien zij herhaalden, NIET den doop in de Gereformeerde Kerk. Immers“, — aldus nog steeds „De Heraut“ — „immers, toen onze confessie werd opgesteld, WAREN ER NOG GEEN Wederdoopers, die als kind in de Gereformeerde Kerken waren gedoopt“. Mijverstand omtrent de bedoeling van „De Heraut“ is hier uitgesloten; daarvoor rest ons, hoezeer het ons zelf moeilijk valt, geen andere conclusie, dan dat de „Heraut“-redacteur ditmaal de historie niet goed beschrijft. Trouwens, al de gereformeerde belijdenisschriften, die de Wederdoopers met name noemen in verband met de doopskwestie, leggen den vinger op hun bezwaar tegen den KINDERDOOP, niet wijl deze ROOMSCHEN tot bedienaren, doch wijl hij KINDEREN tot objecten had³⁾. Al zou ook de Nederlandsche Geloofsbelijdenis veel vroeger zijn geschreven, dan inderdaad het geval is, zelfs dan zou „De Heraut“ nog niet hebben kunnen bewijzen, wat het orgaan met zoo veel nadruk ons heeft willen duidelijk maken. Stel toch, dat iemand homeopathische middelen hebben wil, alleen van de fabriek van Schwabe; dat de dienstbode naar apotheker Jansen loopt en daar vandaan brengt inderdaad het verlangde medicijn, b.v. Nux vomica D 3, maar... afkomstig van de fabriek van Voorhoeve; dat zij het standje, haar gemaakt, ontwijkt door op te merken, dat Jansen alleen Voorhoeve's medicijnen heeft; dat echter de patiënt haar niettemin naar apotheker Pieterse stuurt, die Nux vomica D 3 van Schwabe verkoopt; — heeft dan die patiënt bezwaar tegen Jansen, als apotheker? of noemt hij diens apothekersdiploma onwettig? en is dat de reden, waarom hij op Pieterse overgaat? Welneen — hij laat Jansen daarom links liggen, wijl deze alleen maar Voorhoeve verkoopt. En zoo hij al — men kan nooit weten — Jansen's apothekersdiploma onvoldoende acht, dat kan met Pieterse misschien evenzeer het geval zijn; misschien is Pieterse alleen maar drogist, wie zal 't zeggen? Ik neem even ook deze laatste mogelijkheid, wijl ze hier ter zake doet: de Wederdoopers met hun bezwaren tegen geordend gezag, tegen kerkelijke ordeningen, tegen „papieren“ zoowel als tegen „vleezen“ pausen hebben dikwijls de roomsche staatskerk niet meer verwerplijk gevonden dan de protestantsche. Maar niemand mag daarom zeggen: zij verwerpen den Roomschen doop, wijl zij Rome's wettigheid ontkennen. Wederdoopers en dergelijke vrijbuiters hebben met het wettigheidsvraagstuk doorgaans al heel gauw afgerekend. Zij verwerpen den Roomschen doop, omdat Rome's handelen naar het KIND grijpen; en dat zelfde doen zij evenzeer, als protestanten naar het KIND grijpen. We herhalen dus: ook al was het werkelijk waar geweest, dat er in de dagen der opstelling onzer belijdenis nog geen Wederdoopers zouden geweest zijn, die in hun kindsheid in de Geref. Kerk waren gedoopt, ook zelfs dan zou

de Heraut“ dit beweest zijn. Niemand kan bewijzen, dat „bewijs“ niet

De historie is zwaar — zoo 145000 apostelen den doop overtuigen niet in de woelgaten wilde geesten menschen, doch gelogen; slechts licht van de verhoorwijken 300 man protestantse geschoten jeugd was in 1534 nog uit van het menschen) is in elgeding geweest, er ver vandaan herdoop, toeheren door... We door Douwe doopt; later kw kan deze do wel gevoelde, enw van zond teelden van v in), is het ons belijdenis heef om meeningv kring der be stelling de Dr H. Collijn schen nadruk door isehond ook t abel stellen“ v den. „De Herau ge wel, Dr Co of het waar enen aan Barth anderen. Moel antipathien aan dan houden v anien, het er v edig is afgema orisch-onjuiste historische g et zou jammer zi mmiek.

Dr W. J. K. ingezonden in de a.w. bl. 7/8.

Vgl. Zwingli's den der ref. K. bl. 100; Confes. Schotsche belij denis (1562), a.w. Kühler, a.w. bl. Kühler, a.w. bl. We geven hier Chr. Sepp (Ges. N. v.) geeft ee den Sacramenten gers, Staprade, W. Bouterwek, ieder, besonders in dit resumé h „Wat is christelij ge welke Christus den (76).... Mei ten kind Gods ondergaan (77) trank met is die arm zegt ook C aoden begraven ook leeft, in den

dat nadruk word op) als zoodanig inge kerk op i de kerk gold Koninkrijk der Kerk zou mo ten enigen Meest geerd (79).

nat; namelijk wi neren geen kenni n andere, wannen met die dat met e De doop der kin en des ganache edelijk wordt met vore aangaande de kinderdoop als goren daar van de is op dien der volv inge wordt gem eden doop, een (83).

Bekend is de w der Doopers m. „Nadat de „Vri en de „Vrieten“, on rust over de va har comende, ngen stelden d „Successie“ (Successie het erfvolg van de „Vrieten“ c n daarom niet zomeente ghe n, al waren sy nent en Hoyte b de vt de Catho n „gamen“. (Succ eert nog een eperie gheer n en Jacob v nenen Vriesen